КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Історичний факультет

Кафедра історії мистецтв

ЗАТВЕРДЖУЮ
Заступник декана з науково-педагогічної
та навчальної роботи
_____
«__» _____ 20__ року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Нідерландське Відродження: від Ван Ейка до «малих голландців»

для студентів

галузь знань	**03 Гуманітарні науки**
спеціальність	**032 Історія та археологія**
освітній рівень	**другий (магістерський)**
освітня програма	**Американістика та європейські студії**
вид дисципліни	**вибіркова**

Форма навчання	**Денна**
Навчальний рік	**2021/2022**
Семестр	**3**
Кількість кредитів ECTS	**3**
Мова викладання, навчання та оцінювання	**Українська**
Форма заключного контролю	**залік**

Викладач: Котляров Петро Миколайович, доктор історичних наук, доцент, завідувач кафедри історії мистецтв

Пролонговано: на 2021/2022 н.р. _____(_____) «__» ___ 20__р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. _____(_____) «__»___ 20__р.
(підпис, ПІБ, дата)

КИЇВ – 2021

Розробник: Котляров Петро Миколайович, доктор історичних наук, доцент, завідувач кафедри історії мистецтв

ЗАТВЕРДЖЕНО
зав. кафедри історії мистецтв
_____ Котляров П. М.

Протокол № 12 від «07» червня 2021 р.

Схвалено науково-методичною комісією історичного факультету

Протокол від «26» серпня 2021 року
Голова науково-методичної комісії _____ (Терес Н. В.)

ВСТУП

1. Мета дисципліни – сформувати у студентів системну уяву про історію нідерландського мистецтва та про шляхи його розвитку у XVI–XVII століттях, коли відбувся поділ мистецтва на фламандське і голландське, а також особливості, місце і роль нідерландського мистецтва у розвитку західноєвропейської культури, особливості творчості видатних художників Нідерландів.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

1. *Знати* основні віхи історичного розвитку Нідерландів та мистецькі західноєвропейські стилі середньовіччя.
2. *Вміти* охарактеризувати основні терміни, поняття, особливості та характерні риси мистецтва Нідерландів епохи Відродження.
3. *Володіти елементарними навичками* іконографії, понятійним апаратом історії мистецтв, основами наукових підходів, вироблених на сучасному етапі досліджень нідерландського мистецтва доби Відродження.

3. Анотація навчальної дисципліни:

Навчальна дисципліна «Нідерландське Відродження: від Ван Ейка до «малих голландців» передбачає ознайомлення студентів з основними етапами розвитку нідерландського мистецтва доби Відродження та бароко. Під час лекційних та семінарських занять, а також в ході самостійної роботи розглядається мистецтво Бургундського герцогства та Нідерландів наприкінці XV – середини XVI ст., а також мистецтво «золотого століття» голландського мистецтва. Великого значення надається ознайомленню з історіографічними школами й напрямками, науковими результатами основних дослідницьких шкіл нідерландського мистецтва XV–XVII ст.; з'ясуванню особливостей творчості видатних майстрів Нідерландів, Голландії, Фландрії. стилістичних характеристик їх іконографії, а також висвітленню місця та ролі нідерландського мистецтва у загальному розвитку мистецтва і культури Західної Європи доби Відродження та бароко. В межах дисципліни студенти опановують фундаментальні знання у галузі мистецтвознавства, що має велике значення для професійної підготовки істориків мистецтва.

4. Завдання (навчальні цілі): полягають у формуванні в студентів цілісної системи знань про історію та напрямки розвитку західноєвропейського та нідерландського мистецтва XV–XVII ст., ознайомлення студентів з етапами розвитку образотворчого мистецтва та особливостями джерельної бази, основними поняттями й науковими категоріями, які використовуються у процесі викладання дисципліни У результаті вивчення дисципліни студенти повинні ***засвоїти*** елементи науково-дослідної роботи із творами мистецтва, ***вміти*** виявляти типологічні особливості нідерландського мистецтва, аналізувати твори мистецтва з урахуванням місця і часу їх створення, інтерпретувати художньо-стилістичні й змістовні аспекти з урахуванням історичного контексту їх створення, набути практичні навички роботи із творами мистецтва як історичним джерелом та виявляти їх різноманітні контекстуальні зв'язки.

Навчальна дисципліна «Нідерландське Відродження: від Ван Ейка до «малих голландців» має світоглядний аспект, сприяє виробленню у професійних істориків навичок формування самостійних оцінок та власних суджень щодо нідерландського мистецтва як провідної мистецької школи Західної Європи.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання (за необхідності)	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1.1.	Знати термінологічно-понятійний апарат, особливості, характерні риси, найважливіші пам'ятки образотворчого мистецтва Нідерландів XV–XVII ст.	Лекція	Контрольна робота з тем ЗМ1 (тест)	10%
1.2.	Знати основні стилі і напрямки нідерландського мистецтва, особливості ідейних рухів Північного гуманізму та важливі віхи історичного розвитку.	Лекція	Контрольна робота з тем ЗМ2 (тест)	10%
2.1.	Вміти охарактеризувати (визначити риси, які характерні й властиві) нідерландському мистецтву у XV–XVI ст.	Лекція, семінар	Підсумкова контрольна робота (залік)	10%
2.2.	Вміти критично аналізувати, виявляти взаємозв'язки і взаємовпливи нідерландського та європейського мистецтва.	Лекція, семінар	Підсумкова контрольна робота (залік)	10%
3.1.	Підтримувати наукову дискусію щодо типологічних особливостей творів нідерландського мистецтва, інтерпретувати їх стилістичні ті художні аспекти.	Лекція	Семінарські заняття	40%
4.1.	Прийняти рішення щодо вибору теми власного дослідження з історії мистецтва Нідерландів, кількості та характеру джерел.	Самостійна робота	Реферат 1 Реферат 2	20%

7. Схема формування оцінки.

7.1 Форми оцінювання студентів:

- семестрове оцінювання:

1. Контрольна робота з тем ЗМ1 (тест): РН 1.1, 2.1 – 10 балів/ 6 балів.*

2. Контрольна робота з тем ЗМ2 (тест): РН 1.2, 2.2 – 10 балів/ 6 балів.

3. Оцінювання роботи під час семінарських занять ЗМ1 (2 опитування): РН 1.1., 3.1 – 20 балів/ 6 балів.

4. Оцінювання роботи під час семінарських занять ЗМ2 (2 опитування): РН 1.2, 3.1 – 20 балів/ 6 балів.

5. Реферат (ЗМ1): РН 1.1, 4.1 – 10 балів/ 6 балів.

6. Реферат (ЗМ2): РН 1.2, 41 – 10 балів/ 6 балів.

* Максимальний бал/ пороговий бал для отримання позитивної оцінки з відповідної форми контролю.

- підсумкове оцінювання: залік

- максимальна кількість балів, які може отримати студент – 20 балів;

- Оцінюються такі результати навчання студента як вміння встановити причинно-наслідковий зв'язок в розвитку окремих подій мистецького життя Нідерландів XV–XVII ст., вміння визначати характерні риси мистецтва Нідерландів.

- форма проведення заліку – письмова, види завдань – загальні теоретичні завдання, які потребують розгорнутих відповідей;

- мінімальний пороговий рівень залікової оцінки, за якої залік вважається складеним – 12 балів.

Необхідна умова допуску до заліку: студент не допускається до заліку, якщо під час семестру набрав менше, ніж 40 балів (критично-розрахунковий мінімум).

Рекомендований мінімум допуску до заліку 48 балів.

7.2 Організація оцінювання:

Контроль знань студента здійснюється за модульно-рейтинговою системою. Загальну кількість балів студента формують семестрові бали, отримані з усіх тем двох змістових модулів (бали, отримані за модульні контрольні роботи (у формі тестування); бали, отримані за виконання реферату, бали за семінарські заняття, а також бали, які отримані за підсумкову контрольну роботу.

Зразки тестових завдань для модульних контрольних робіт, перелік індивідуальних завдань, питання та завдання підсумкової контрольної роботи див. Навчально-методичний комплекс з даної дисципліни).

Зміст курсу поділений на 2 змістових модулі. Кожний змістовий модуль включає в себе лекції, семінари і самостійну роботу студентів, які завершуються рейтинговим контролем рівня засвоєння знань програмного матеріалу відповідної частини курсу. У змістовий модуль 1 (ЗМ1) входять теми 1-6, у змістовий модуль 2 (ЗМ2) – теми 7-12.

Оцінка успішності знань студентів здійснюється під час семестрового оцінювання (контрольна робота, семінари, реферати) та підсумкового оцінювання (підсумкова контрольна робота (залік)).

Загальна сума балів – 100 балів (із них, семестрове оцінювання максимум 60 балів; підсумкове оцінювання (залік) – максимум 40 балів).

Змістовий модуль 1 ***Ідейні рухи та мистецькі традиції в Нідерландах XV – поч. XVI ст.***			**Змістовий модуль 2** ***Нідерландське мистецтво доби Ренесансу***			**Підсумковий контрольна робота / залік**
40 залікових балів (максимум)			**40 залікових балів** (максимум)			**20 балів (максимум)**
Самостійна робота (виконання індивідуального завдання, реферат)	Семінари	Модульний контроль	Самостійна робота (виконання індивідуального завдання, реферат)	Семінари	Модульний контроль	
10 (максимум)	**20 (максимум)**	**10 (максимум)**	**10 (максимум)**	**20 (максимум)**	**10 максимум**	

САМОСТІЙНА РОБОТА

Предметом самостійної роботи студентів є опрацювання як окремих тем, так і деяких розділів тем програми курсу. Перевірка рівня засвоєння матеріалу самостійно опрацьованих тем чи окремих розділів здійснюється у формі семінарів, рефератів, модульних контрольних робіт.

Упродовж семестру робота студента оцінюється ***під час кожного семінару*** (доповідь, доповнення, участь у дискусії). Під час семінару студент має можливість досягти від 1 до 4 балів. Критеріями оцінювання відповіді студента під час семінару є:

- повнота розкриття питання 1 бал;
- логіка викладення 1 бал;
- використання основної і додаткової літератури 1 бал;
- аналітичні міркування, вміння робити висновки 1 бал.

Реферат студент подає викладачеві на останньому семінарі кожного Змістового модулю, зокрема Реферат 1 і Реферат 2. Критеріями оцінки самостійної роботи студента є:

- глибоке розкриття проблеми, відображена власна позиція 4 бали;
- тема розкрита неповно 3 бали;
- есе суто компілятивного рівня 2 бали;
- розкритий лише окремий аспект 1 бал.

Теми рефератів з кожного змістовного модулю викладач пропонує студентам на першому занятті відповідного модулю: ЗМ1 – початок вересня; ЗМ2 – початок листопада.

МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ

Після завершення відповідно Змістового модулю 1 і Змістового модулю 2 проводяться ***модульні контрольні роботи*** **(МК),** зокрема, Контрольна робота ЗМ1 (середина жовтня) і Контрольна робота ЗМ2 (середина листопада).

Участь студентів в контрольних заходах обов'язкова. МК проводиться у письмовій тестовій формі. Тест містить 10 тестових завдань, правильна відповідь на кожне з яких оцінюється в 1 бал. Максимальна кількість балів, яку студент може набрати за МК – 10 балів. Студент, який не виконав вимоги по самостійній роботі, не допускається до складання МК, і даний модуль йому не зараховується.

У випадку відсутності студента з поважних причин відпрацювання та перездачі модульних контрольних робіт здійснюються у відповідності до «Положення про порядок оцінювання знань студентів при кредитно-модульній системі організації навчального процесу» від 1 жовтня 2010 року.

ПІДСУМКОВА КОНТРОЛЬНА РОБОТА (ЗАЛІК)

На передостанній лекції з дисципліни з усього обсягу пройденого і відведеного на самостійну роботу студентів матеріалу проводиться *підсумкова контрольна робота* (2 завдання). Студент повинен дати письмову розгорнуту відповідь.

Критерії оцінювання підсумкової контрольної роботи (від 1 до 20 балів за одне завдання)

Відповідь повна, подане власне бачення проблеми	10
Відповідь повна, подане власне бачення проблеми та зроблені ґрунтовні висновки, проте наявні окремі незначні помилки при викладі фактичного матеріалу	9
Відповідь відображає знання фактичного матеріалу з питання	7-8
Відповідь демонструє знання фактичного матеріалу, але допущені окремі помилки	5-6
Відповідь фрагментарна, відображені лише окремі аспекти проблеми	3-4
Відповідь фрагментарна, наявні суттєві помилки при викладі	2
Відповідь містить значні помилки елементарного рівня	1

Бали, які отримані студентом на підсумковій контрольній роботі, додаються до балів набраних студентом за результатами семестрового оцінювання (модульні контрольні роботи, бліц-опитування, реферати).

Обов'язковою вимогою для допуску до підсумкової контрольної роботи (заліку) є набрання студентами не менше 40 балів під час семестрового оцінювання. Для студентів, які набрали сумарно меншу кількість балів ніж *критично-розрахунковий мінімум – **40** балів,* для одержання заліку необхідно у визначені викладачем терміни пройти співбесіду з пропущених лекцій для того, щоб набрати критичний мінімум і бути допущеним до складання заліку.

Рекомендований мінімум для допуску до підсумкової контрольної роботи (заліку) – 36 балів.

При простому розрахунку отримаємо:

	Семестрова кількість балів	**ПКР** (підсумкова контрольна робота) / **залік**	**Підсумкова оцінка**
Мінімум	*48*	*12*	*60*
Максимум	**80**	**20**	**100**

У випадку відсутності студента з поважних причин відпрацювання та перездачі модульних контрольних робіт здійснюються у відповідності до «Положення про порядок оцінювання знань студентів при кредитно-модульній системі організації навчального процесу» від 1 жовтня 2010 року.

Залік виставляється за результатами роботи студента впродовж усього семестру і не передбачає додаткових заходів оцінювання для успішних студентів. Студент, який набрав суму балів **не менше** встановленого мінімуму залікових балів (60) має право, за погодженням з викладачем, не виконувати підсумкову контрольну роботу. У випадку, коли студент має бажання збільшити кількість балів (але не більше ніж до 100) він складає залік.

Студенти, які не набрали протягом семестру менше 60 балів обов'язково складають залік.

7.3 Шкала відповідності оцінок

Зараховано / Passed	60-100
Не зараховано / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекцій і семінарських занять

№ п/п	Назва теми*	Кількість годин		
		лекції	*Семінари*	Самостійна робота
Змістовий модуль 1 ***Ідейні рухи та мистецькі традиції в Нідерландах XIV – поч. XVI ст.***				
1.	**Тема 1**. Вступ до курсу. Історіографія Північного Ренесансу: дефініції та підходи.	2		5
2.	**Тема 2.** Витоки нідерландської школи живопису.	2	2	5
3.	**Тема 3.** Ars nova у мистецтві і музиці Нідерландів.	2		5
4.	**Тема 4.** Рух «нового благочестя» та його значення для мистецтва Нідерландів.	2	2	5
5.	**Тема 5.** Мистецтво Ієроніма Босха та його послідовників.	1		5
6.	**Тема 6.** Антверпенський маньєризм та Італійські впливи на мистецтво Нідерландів.	1		4
	Реферат 1			1
	Контрольна робота 1		1	
Змістовий модуль 2 ***Голландське та Фламандське мистецтво***				
7.	**Тема 7.** Голландія і голландське мистецтво XVI ст.	2		5
8.	**Тема 8.** «Театр світу»: розвиток пейзажного живопису 1520–1540 рр.	2		5
9.	**Тема 9.** Халемська школа живопису першої половини XVII ст.	2	2	5
10.	**Тема 10.** Творчість Рембрандта.	2		5
11.	**Тема 11.** Вермеєр і Делфтська школа живопису.	2		5
12.	**Тема 12.** Фламандське мистецтво. Занепад мистецтва «Золотого століття».	-	2	4
	Реферат 2.	-		1
	Контрольна робота 2	-	1	
	ВСЬОГО	**20**	**10**	**60**

Загальний обсяг ***90 год.***, в тому числі:
Лекцій – ***20 год.***
Семінари – ***10 год.***
Самостійна робота – ***60 год.***

9. Рекомендовані джерела:

Основні:

1. Belting H. Die Erfindung des Gemäldes. Das erste Jahrhundert der niederländischen Malerei. München, Hirmer, 1994.
2. Borchert, T.-H. (Hrsg.) Jan van Eyck und seine Zeit: flämische Meister und der Süden 1430-1530 [Kat.] Stuttgart, 2002.
3. Burke Peter. Die europäische Renaissance. Zentren und Peripherien. – München: Beck, 2005.
4. Gerl Hanna-Barbara. Einführung in die Philosophie der Renaissance. – Darmstadt: Wissenschaftliche Buch-Gesellschaft, 1989.
5. Traeger Jörg. Renaissance und Religion. Die Kunst des Glaubens im Zeitalter Raphaels. – München: Beck, 1997.

6. Бенеш О. Искусство Северного Возрождения. / О. Бенеш. – Пер. с нем. – М., 1973.
7. Борхерт Т.-Х. Ван Эйк. – М.: Арт-Родник, 2009.
8. Ван Мандер К. Книга о художниках. – СПб.: Азбука-классика, 2007.
9. Де Вос, Д. Нидерландская живопись: Ян ван Эйк, Дирк Баутс, Мастер из Флемаля, Рогир ван дер Вейден, Хуго ван дер Гус, Петрус Кристус, Ханс Мемлинг, Герард Давид. – М., 2002.
10. Фридлендер М. От ван Эйка до Брейгеля. Этюды по истории нидерландской живописи... Главы из книги / Пер. Е. Ю. Суржаниновой и К. А. Светлякова. Послесловие К. А. Светлякова // Искусствознание. – 2002. – 1/02. – С. 520-577.

Додаткові:

1. Koerner, J. L. Die Reformation des Bildes, München: C.H.Beck, 2017. – 598 s.
2. Nash S. Northern Renaissance Art. - Oxford: Oxford University Press, 2008. – 354 p.
3. Panofsky E. Early Netherlandish Painting, Its Origins and Character. – New York: Harper & Row, 1980. – 2 Vol.
4. Браун К. Ван Дейк / Пер. с англ. Ю. Корнеева. – Изд. 2-е, стер. – М.: Искусство, 1989.
5. Вельфлин Г. Ренессанс и барокко. – СПб: Азбука-классика, 2004.
6. Виппер Б. Р. Очерки голландской живописи эпохи расцвета (1640–1670). – М.: Искусство, 1962.
7. Гомбрих Э. История искусства. – М.: Искусство-XXI век, 2016.
8. Гомбрих Э. История искусства. – М.: АСТ, 1998.
9. Гомбрих Э. История искусства. – М.: АСТ, 1998.
10. Дзери Ф. Мемлинг. Страшный суд. – М.: Белый город, 2001.
11. Карел ван Мандер. Книга о художниках. – СПб., 2007.
12. Лекуре М. Рубенс. – М., 2002.
13. Ошис В. В. Нидерландская литература // История всемирной литературы: В 8 томах / АН СССР; Ин-т мировой лит. им. А. М. Горького. – Т. 3. – 1985. – С. 161-174.
14. Шатохина-Мордвинцева Г. А. История Нидерландов. – М.: Дрофа, 2007.